

Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

**Dienst Bijzondere Evaluatie van de Belgische
Ontwikkelingssamenwerking**

Evaluatie van de beleidsondersteuning door de institutionele actoren

Management responses

April 2017

Management responses

Zowel vanuit het oogpunt van DGD als van de geëvalueerde actoren, bood deze evaluatie een zicht op het geheel van verschillende vormen van beleidsondersteuning gericht op DGD. Een evaluatie zoals deze heeft nooit eerder plaatsgevonden en op het moment dat de conclusies getrokken werden, waren de nieuwe programma's en overeenkomsten in voorbereiding wat toeliet om rekening te houden met de aanbevelingen.

DGD waardeert de diversiteit van de specifieke kennisvorming van de verschillende instrumenten van ondersteuning. Zij is daarom van mening dat het niet wenselijk is om al deze instrumenten onder één dak samen te brengen in een geconsolideerde strategienota. Ze ijvert eerder voor een harmonisatie van de taakomschrijving en structuren voor opvolging. DGD is zich bewust van een vrij ongelijke ondersteuning van verschillende onderzoeksgroepen volgens een "silo-logica" door de verschillende diensten verantwoordelijk voor de inhoud van deze dossiers. DGD ziet erop toe een meer transversale en gecoördineerde aanpak te voeren door een centraal contactpunt en een begeleidende structuur aan te wijzen.

DGD onderstreept dat enkele initiatieven reeds genomen werden voor de verspreiding van de verschillende uitgaven (informatiebrieven, seminaries, publicaties op intranet, enz.) maar zoekt in de toekomst naar een optimalisatie van het formaat, de frequentie en de inhoud.

Om de complementariteit en de netwerken tussen de actoren te verbeteren, wijst DGD op de positieve ervaringen met het platform Be-cause Health en zal ze

bepalen of een dergelijke aanpak mogelijk is voor andere onderwerpen. Over de opname van de actoren van het Zuiden, vraagt DGD om een aanpak geval per geval die niet van buitenaf geleid mag worden.

Individuele management responses werden ook opgemaakt door de verschillende actoren. De erkenning van diversiteit vertaalt zich ook in de manier van formuleren van management responses en maakt het dus moeilijk om een synthese te maken. De actoren hebben echter positief gereageerd op de resultaten van de evaluatie en nemen van daaruit een aantal verbeteringen op in hun programma's. De oefening van het opstellen van een Gemeenschappelijk Strategisch Kader (GSK) is een eerste stap tot betere samenwerking tussen de verschillende actoren. Andere initiatieven worden door de actoren aangehaald als mogelijkheden om synergieën en complementariteit tussen hen te ontwikkelen. Deze zijn vaak een verderzetting van huidige praktijken met een meer open werking maar komen niet echt overeen met netwerkvorming. De meeste actoren pleiten voor de oprichting van een contactpunt of coördinerende structuur binnen DGD voor een systematische opvolging van beleidsondersteuning.

Ten slotte beklemtonen de actoren dat de toegevoegde waarde van academisch onderzoek op lange termijn een noodzakelijke voorwaarde is voor de beantwoording van ad hoc vragen voor beleidsondersteuning, eerder dan te proberen om een onderscheid of nieuw evenwicht aan te brengen tussen academisch onderzoek langs de ene kant en beleidsondersteuning aan de andere.

Service public fédéral Affaires étrangères, Commerce extérieur et Coopération
au Développement

**Service de l'Évaluation spéciale de la Coopération belge au
Développement**

Evaluation de l'appui aux politiques par les acteurs institutionnels

Réponses managériales

Avril 2017

Synthèse

Tant du point de vue de la DGD que des acteurs évalués, la présente évaluation permettait d'offrir une vue d'ensemble des différentes formes d'appuis aux politiques à destination de la DGD. Une telle évaluation n'avait jamais été réalisée auparavant et, au moment où ses conclusions sont arrivées, les nouvelles programmations et conventions étaient en préparation permettant de prendre en compte certaines recommandations.

La DGD valorise la diversité des savoir-faire spécifiques des différents instruments d'appui. Elle n'estime, de ce fait, pas souhaitable de loger tous ces instruments sous une même enseigne dans une note stratégique consolidée. Elle travaille davantage à une harmonisation des termes de référence et des structures de suivi. La DGD est consciente d'un accompagnement assez inégal des différents groupes de recherche selon une logique en «silo» par les différents services en charge des contenus de ces dossiers. Elle veillera à mettre en place une approche plus transversale et plus coordonnée en désignant un point de contact central et une structure d'accompagnement.

La DGD souligne certaines initiatives déjà entreprises pour améliorer la diffusion des différents travaux (lettres d'information, séminaires, publications sur l'intranet, etc.) mais cherchera à l'avenir à en optimiser le format, la fréquence et le contenu.

Pour renforcer les complémentarités et le réseau entre les acteurs, la DGD met en évidence l'expérience positive de la plate-forme Be-cause Health et veillera à identifier si une telle approche est possible pour d'autres thèmes. En ce qui concerne l'inclusion d'acteurs du Sud, la DGD plaide pour une approche au cas par cas qui ne doit pas être guidée de l'extérieur.

Des réponses managériales individuelles ont également été réalisées par les différents acteurs. Le constat de la diversité se répercute dans la façon de formuler les réponses managériales et il est dès lors difficile d'en faire une synthèse. Les différents acteurs ont toutefois accueilli positivement les constats de l'évaluation et intègrent dès lors certaines améliorations dans leurs programmes. L'exercice d'élaboration d'un Cadre Stratégique Commun (CSC) a constitué un premier pas pour mieux établir des liens entre différents acteurs. D'autres initiatives sont mentionnées par les acteurs comme des opportunités de développer des synergies et complémentarités entre eux. Celles-ci s'inscrivent souvent dans la continuité par rapport aux pratiques actuelles avec une plus grande ouverture mais ne correspondent pas à une réelle mise en réseau. La plupart des acteurs en appellent à la création d'un point de contact ou d'une structure de coordination au sein même de la DGD pour un suivi systématique de l'appui à la politique.

Relevons enfin que les acteurs mettent en évidence la plus-value de la recherche académique de long terme comme nécessaire pour répondre à des questions ad hoc pour l'appui à la politique plutôt que de vouloir chercher à distinguer ou rééquilibrer la recherche académique d'un côté et l'appui à la politique de l'autre.

EVALUATIE VAN DE BELEIDSONDERSTEUNING EN DE WETENSCHAPPELIJKE ADVIESVERLENING AAN DE BELGISCHE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

MANAGEMENT RESPONSE

FOD BZ/OS – DGD – D.0

Inleiding

Ontwikkelingssamenwerking is een ruim, complex en evoluerend domein. Binnen de FOD BZ/OS staat DGD onder meer in voor het verwerven van informatie en het uitbouwen van expertise op het vlak van ontwikkeling en ontwikkelingshulp, en voor het deskundig formuleren van voorstellen aan de beleidsverantwoordelijken. Hiervoor is een grondige kennis van de materie essentieel, en bijgevolg ook een systematische kennisopbouw. Die kan op meerdere manieren gerealiseerd worden. Eén daarvan is door een beroep te doen op gespecialiseerde instellingen. DGD financiert al vele jaren dit “beleidsvoorbereidend” of “beleidsondersteunend” onderzoek en advies (BVO), en daarbij worden een aantal organisaties betrokken. De aanpak hiervan is historisch gegroeid en is niet gestandaardiseerd. Tot vorig jaar was er nog geen globale evaluatie geweest van het instrument beleidsondersteuning.

In 2016 is een evaluatie uitgevoerd van de beleidsondersteuning voor ontwikkelings-samenwerking. De evaluatie gaat enkel over de vormen van beleidsondersteuning die hiervoor specifiek door DGD gefinancierd worden, en niet over het gehele spectrum van mogelijke kennisvergaring en beleidsondersteuning. De evaluatie slaat op de universiteiten (via hun koepels VLIR/UOS en ARES/CCD) en op bepaalde wetenschappelijke instellingen en expertisecentra (ITG, KBIN, KMMA en ECDPM). De evaluatie werd afgerond in juli 2016 en aan DGD voorgesteld in oktober 2016. Er zijn drie groepen aanbevelingen. Ten eerste zijn er algemene aanbevelingen, ten tweede zijn er aanbevelingen aan de betrokken universiteiten en instellingen, en ten derde aan de “besluitvormers”. Onderstaande management response gaat uit van DGD en geeft de reactie van DGD op de evaluatie weer op de eerste en de derde groep aanbevelingen.

1. Algemene aanbevelingen

1.1. Ondanks de nadelen van een historisch gegroeide uiteenlopende organisatie en financiering van het BVO en de soms “geïndividualiseerde” opvolging door de DGD-diensten, beveelt de evaluatie aan de huidige **diversiteit** te **behouden**. DGD is het hiermee eens: er is met de betrokken actoren door de jaren een stabiele relatie gegroeid die rekening houdt met hun eigenheid en specifieke vakkennis. Een zekere convergentie is wenselijk, en lessen die

getrokken worden uit de beste praktijken uit een bepaald BVO dienen toegepast te worden op de andere, zonder alles in één keurslijf te gieten.

1.2. De evaluatie beveelt aan de **complementariteit** en het **netwerken te bevorderen** en de geïsoleerde expertise te beperken. Dit is een belangrijke aanbeveling waarmee DGD het helemaal eens is. De ervaring met bepaalde netwerken zoals Be-cause Health is positief en er dient nagegaan te worden of dergelijke aanpak ook in andere thema's mogelijk is.

1.3. Er moet rekening gehouden worden met de **overgang van BTC naar ENABEL**. De evaluatie stipt aan dat BTC te weinig betrokken wordt bij het BVO, hoewel BTC over expertise beschikt in sommige domeinen van het BVO. Dit zal nog meer het geval zijn in de toekomst, wanneer ENABEL meer deel zal nemen aan de strategische voorbereiding van de interventies. Het is op dit ogenblik te vroeg om definitieve uitspraken te doen over de rol van ENABEL in het BVO, maar het principe van nauwere samenwerking verdient verdere uitwerking en opvolging.

1.4. De evaluatie beveelt aan het BVO meer **systematisch te monitoren en te evalueren**. DGD wil deze aanbeveling zeker ten harte nemen, maar voorziet op korte termijn geen specifieke initiatieven op dit vlak. Het universitaire BVO via Acropolis is pas verlengd (voor 18 maanden) en de andere BVO lopen nog. De opvolging hiervan verloopt door middel van de bestaande structuren en comités.

1.5. Er wordt ook aanbevolen het BVO meer te **“ontsluiten”** door het onder de aandacht te brengen en ernaar te verwijzen in beleidsdocumenten. DGD vindt ook dat het BVO pas relevant is indien er nadien gebruik wordt van gemaakt. Dit is voor een deel al het geval: de “producten” van het BVO worden al verdeeld buiten de beperkte BVO-kringen en vinden hun weg naar de beleidsadviezen. Dit laatste gebeurt nog steeds te weinig en in het toekomstig BVO zal hier meer aandacht aan geschonken worden, onder meer door het beter afstemmen van het onderzoek op de beleidsprioriteiten (zie ook 3.3).

1.6. Het BVO maakt te weinig gebruik van **expertise uit het “zuiden”**. Dit is een feitelijk juiste opmerking. De vraag stelt zich nochtans of dit een gebrek is dat weegt op de kwaliteit en pertinentie van het BVO, en ook of de praktische en financiële implicaties een bredere aanpak wel mogelijk maken. Het komt DGD voor dat het inschakelen van expertise uit het zuiden binnen de onderzoeksgroepen geval per geval moet bepaald worden en niet van buitenaf dient opgelegd te worden.

1.7. De evaluatie stelt voor om de derde doelstelling (**versterking van de kennis van de andere actoren**) **niet te handhaven** omdat deze te ambitieus zou zijn. Dit is inderdaad niet de hoofddoelstelling van het BVO en stuit op praktische limieten. Voor DGD zijn de aspecten beleidsadvies aan en kennisversterking van de administratie het belangrijkste, en in de toekomst zal vooral daar op ingezet worden.

2. Aanbevelingen voor de institutionele actoren

Deze aanbevelingen zijn rechtstreeks gericht aan de institutionele actoren. Wat DGD betreft steunen wij de oproep tot een bredere samenwerking met andere partijen en het streven naar meer synergie met andere programma's.

3. Aanbevelingen voor de "besluitvormers"

3.1. De evaluatie stelt dat het BVO een **algemene strategische omkadering** mist. Het BVO is door de jaren gegroeid en uitgebreid, en mist daardoor samenhang. Een overkoepelende strategie zou hieraan kunnen verhelpen. Anderzijds (zie ook aanbeveling 1.1.) worden diversiteit en flexibiliteit ook als positieve elementen ervaren. DGD is van mening dat conceptuele duidelijkheid van belang is, maar dat het niet wenselijk is alle BVO over dezelfde kam te scheren en onder een grote strategienota onder te brengen. Wel zal werk gemaakt worden van een harmonisering van de referentietermen en de opvolgingsstructuren.

3.2. De evaluatie merkt op dat de resultaten van het BVO **niet systematisch door DGD** opgepikt worden. Wij zijn het hier niet mee eens. De meeste BVO configuraties verzorgen wel degelijk informatie- en uitwisselingsmomenten bij DGD, en beperken die niet tot de interne BVO-kring. Het BVO rond bv. fragiliteit en klimaat kent een goede "doorstroming". Opleidingsdagen worden georganiseerd, ook voor terreinmensen. Wel is het zo dat dit nog systematischer en doelgerichter kan aangepakt en in de planning van het BVO opgenomen worden.

3.3. Een belangrijke vaststelling van de evaluatie is het **geringe gebruik** van de resultaten van het BVO in de praktijk. In de voorbereiding van landenprogramma's wordt er zelden naar gerefereerd, en de inbreng in onze positiebepaling voor internationale conferenties is niet erg groot. Dit voedt de opvatting dat het BVO wel goede nota's produceert, maar dat er te weinig mee gedaan wordt. Deze vaststelling verdient enige nuance, want het BVO heeft wel degelijk bijgedragen aan Belgische standpunten (klimaat, financiering, fragiliteitsanalyse). Niettemin is dit een punt waar DGD moet blijven aandacht aan geven, onder meer door een betere afstemming van de onderzoeksdomeinen op de reële vraag van de administratie.

3.4. De evaluatie doet een paar concrete voorstellen om de **verspreiding van het BVO** te verbeteren: nieuwsbrieven, seminars, publicatie op ons intranet en op de website van het departement. Het gaat hier om zaken die al (gedeeltelijk) gedaan worden en die kunnen geoptimaliseerd worden op het vlak van formaat, frequentie, inhoud.

3.5. Een andere vaststelling van de evaluatie is dat **BTC onvoldoende betrokken** wordt bij het BVO. Dit gebeurt wel al (bv. Acropolis fragiliteit) maar zou systematischer kunnen, en wordt des te meer noodzakelijk in het licht van de grotere betrokkenheid van het toekomstige ENABEL bij de bepaling van de strategische prioriteiten en de voorbereiding van het beleid. Een vertegenwoordiger van BTC/ENABEL zou kunnen uitgenodigd worden voor alle BVO-vergaderingen en opvolgingscomités. Indien relevant zou de uitnodiging kunnen uitgebreid worden tot andere actoren zoals BIO of de NGOs actief in het betreffende onderzoeksdomein.

3.6. Een van de zwakkere punten van het BVO, is de **ongelijkmatige begeleiding** van de onderzoeksgroepen, mede door de silobenadering van de betrokken diensten. Een harmonisering van de processen, van de opmaak van referentietermen tot de afsluiting en oplevering van het eindproduct, is aangewezen. De omkadering van het BVO komt van de diensten die inhoudelijk belast zijn met het dossier, zonder veel transversale uitwisseling en coördinatie. Het aanduiden van een algemeen aanspreekpunt en een begeleidingsstructuur, het bevorderen van continuïteit in de diensten en het verbeteren van de bewaring en de overdracht van de kennis zijn hierbij van belang. Gezamenlijke activiteiten van de verschillende BVO, zoals gezamenlijke restituties, kunnen ook bijdragen tot verspreiding van de beste praktijken.

3.7. De evaluatie wijst erop dat het systeem van **detachering** van experts risico's inhoudt van tijdelijke substitutie en korte termijn bijdragen, waarop daarna niet verder gekapitaliseerd wordt. Dit zijn terechte opmerkingen, die moeten gezien worden in het geheel van de opdracht van DGD, de personeelsnoden en het gebrek aan voldoende eigen kracht om de vele voor de ontwikkelingssamenwerking belangrijke thema's in detail op te volgen.

3.8. Tot slot stelt de evaluatie ook voor om het systeem van "**trekkingsrechten**" te valoriseren. Hoewel op papier handig, zijn de ervaringen met de trekkingsrechten uiteenlopend. Ze worden in de toekomst niet meer voorzien en zullen vervangen worden door een meer strikte planning en opvolging.

Evaluatie van het beleidsondersteunend onderzoek – management response
Opvolging - Overzicht van de actiepunten uit de management response en planning

Aanbeveling van de evaluatie	Management response	Nagestreefd doel	Te ondernemen actie	Timing
3.1. Algemene strategie voor BVO uitwerken	Betere omkadering is nodig, een "grote" strategie niet	Geharmoniseerde referentietermen en opvolgingsstructuren van het BVO	1. Standaardisering van de referentietermen en de begeleidingscomités voor Acropolis 2. Idem voor de andere actoren	1. Mei 2017 2. Bij de verlenging van de contracten (vanaf 2018)
3.2. Intern toeëigenen verbeteren	Voortbouwen op bestaande praktijken	Betere opname van de bevindingen van het BVO door zowel DGD als op het terrein	Organiseren van opleidingen en voorstellingen van de producten	Concreet op te nemen in de planning van elk BVO
3.3. Meer gebruik van de resultaten van het BVO	Verbeterpunt waar werk zal van gemaakt worden	Groter gebruik van het BVO in de beleidsnota's en in internationale conferenties	Opstellen van concrete beleidsaanbevelingen en voorstellen voor standpunten	Concreet op te nemen in de planning van elk BVO
3.4. Betere verspreiding van de resultaten van het BVO	Optimalisering van de bestaande mechanismen	Aantal, frequentie en doelgerichtheid van de BVO-publicaties verbeteren	Planning opstellen	Concreet op te nemen in de planning van elk BVO
3.5. Grotere betrokkenheid van BTC	Beter betrekken van BTC (en andere actoren) bij BVO	Relevantie en praktisch gebruik van het BVO verhogen	BTC systematisch uitnodigen voor de voorbereiding en de opvolging van het BVO	Concreet op te nemen in de planning van elk BVO
3.6. Gelijkmatiger begeleiding van de onderzoeksgroepen	Aanstellen focal point voor BVO en afstappen van silobenadering	Meer transversale uitwisseling tussen de programma's	1. Aanstelling van een centraal aanspreekpunt 2. Acropolis restitutie	1. Begin 2017 2. April 2017
3.7. Optimaliseren van de detacheringen	Risico's van detacheringen erkennen en minimaliseren	Kennisoverdracht van de externe experts naar het eigen personeel bevorderen	1. Regelmatige feedback van de experts 2. Eindrapport met aanbevelingen voor voortzetting	1. Zesmaandelijks rapport 2. Na twee jaar of bij het einde van de detachering
3.8. Valoriseren van de trekkingsrechten	Trekkingsrechten vervangen door striktere planning/opvolging	Naast algemene kennisopbouw ook punctueel advies krijgen wanneer nodig	Duidelijke afspraken en schema's opstellen waarmee een beroep gedaan wordt op BVO-expertise	Concreet op te nemen in de planning van elk BVO

Evaluatie van de Beleidsondersteuning door de Institutionele Actoren

Management response van VLIR-UOS

Goedgekeurd door het Bureau UOS van de VIR op 24 februari 2017

Inhoud

Evaluatie van de Beleidsondersteuning door de Institutionele Actoren	1
Algemeen	3
Proces van verdere beleidsontwikkeling	4
Reacties op algemene aanbevelingen	5
<i>Diversiteit van beleidsondersteuning</i>	5
<i>Complementariteit en netwerken</i>	5
<i>Hervormingscontext</i>	6
<i>Evaluatie</i>	6
<i>Ontsluiting</i>	7
<i>Bijdrage van de actoren uit het Zuiden</i>	7
<i>Versterking kennis andere actoren</i>	8
Reacties op aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren	9
<i>Samenwerking en synergie met andere actoren</i>	9
<i>Samenwerkingsmodaliteiten met andere actoren</i>	10

<i>Interactie beleidsondersteuning en andere programma's</i>	10
<i>Communicatie- en toeëigeningsstrategie</i>	11
<i>Input aan DGD en beleidscel</i>	11

Algemeen

- VLIR-UOS verwelkomt deze evaluatie van de beleidsondersteuning door “institutionele actoren”. VLIR-UOS vraagt al langer een globaal overzicht én evaluatie van alle vormen van beleidsondersteuning die ter beschikking staan van DGD, in hun werking, efficiëntie en impact. Een globale externe evaluatie van alle vormen van beleidsondersteuning, zowel deze ten behoeve van de overheid als deze ten behoeve van de sector in zijn geheel, is meer dan ooit aangewezen, gelet op de focus van de overheid op complementariteit en synergie, en geïntegreerd beleid.
- VLIR-UOS betreurt echter dat de evaluatie slechts een deel van de instrumenten voor beleidsondersteuning heeft onderzocht. Thematische platformen en adviesraden die beheerd worden door DGD, de koepels of individuele actoren bijvoorbeeld vielen buiten de scope van deze evaluatie, evenals de beleidsondersteuning die via BTC en via Buitenlandse Zaken wordt verstrekt. De evaluatie richtte zich op beleidsondersteuning door de zogenaamde “Institutionele Actoren”. Zoals reeds bij herhaling vermeld : deze definitie strookt niet met de definitie in het Koninklijk Besluit van 11 september 2016 m.b.t. de niet-gouvernementele ontwikkelingsactoren. Drie in het rapport vermelde actoren zijn geen formele Institutionele Actoren : ECDPM, KBIN en KMMA.
- VLIR-UOS raadt de evaluatoren van toekomstige evaluaties aan ook terreinbezoeken uit te voeren in de partnerlanden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking waar gevalstudies worden gedaan door de beleidsondersteunende onderzoekers. Dit laat de evaluatoren toe om beter in kaart te brengen wat de impact is van de beleidsondersteuning op het terrein, met name hoe de adviezen effectief worden toegepast door de terreinmensen, zowel van de Belgische ambassades als BTC evenals lokale of Belgische NGO's en andere ANGS.
- VLIR-UOS onderschrijft de voornaamste conclusie van de evaluatie, namelijk dat de bestaande beleidsondersteunende onderzoeksinstrumenten degelijk werk verrichten ondanks het gebrek aan globale visie en strategie bij de overheid inzake beleidsondersteuning. Een globale visie en strategie is echter noodzakelijk, zeker in tijden van kostefficiëntie en pleiten voor complementariteit en synergie, dit met het oog op het maximaliseren van impact.

VLIR-UOS kan zich echter niet scharen achter de conclusie over de universitaire beleidsondersteuning als zou het moeilijk zijn om een evenwicht te vinden tussen de dubbele doelstelling van academische productie en expertiseverdieping enerzijds en concrete beleidsondersteuning anderzijds. Immers, in hetzelfde rapport wordt ook gewezen op de positieve beoordeling hiervan door de twee betrokken partijen (academia én DGD) : zij definiëren die dubbele doelstelling integendeel als een noodzaak en een meerwaarde. Academisch langetermijnonderzoek is nodig om op de meer ad hoc vragen in het kader van beleidsondersteuning te kunnen antwoorden. Dit werd reeds beaamd in het eindrapport van de externe evaluatie van het O*platformenprogramma, uitgevoerd door Deloitte in 2011 op vraag van VLIR-UOS¹. De perceptie dat beleidsondersteuning te academisch is, is wellicht eerder te wijten

¹ Zie “Eindrapport Tussentijdse evaluatie van het VLIR-UOS-programma O*platformen” (2012) door Deloitte. Daarnaast ook “Tussentijdse evaluatie van het BOS-steunpunt PRSP” (2007) door E. Weytjens (GITP) en J. Vanheukelom (ECDPM).

aan het onvoldoende gekend zijn van de diverse, en op de leest van de gebruikers geschoeide deliverables, dan op het feit dat de deliverables daadwerkelijk te academisch zijn. Doorheen de tijd hebben de onderzoekers in samenwerking met de directe begunstigen immers diverse manieren ontwikkeld om de deliverables op gepaste wijze te verspreiden bij de actoren van ontwikkelingssamenwerking: policy notes en briefs, publieke seminaries, trainingen of workshops, en concrete tools zoals de KLIMOS-toolkit of de fragiliteitsgids, of bijdragen aan strategienota's. Voorbeelden hiervan zijn te vinden op de websites van de respectieve ACROPOLIS-groepen.

- Tot slot wordt betreurd dat bij de cruciale fasen in de recente hervormingen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, namelijk bij de totstandkoming van het Politiek Akkoord met de ANGS in 2015 en bij de hervorming van BTC, er niet systematisch een beroep is gedaan op de beschikbare expertise binnen ACROPOLIS die hiervoor nuttig had kunnen zijn ingezet.

Proces van verdere beleidsontwikkeling

Hieronder wordt een reactie geformuleerd per concrete aanbeveling van het eindrapport van de evaluatie, zowel wat betreft de algemene aanbevelingen als deze gericht aan de institutionele actoren. In zijn reactie beperkt VLIR-UOS zich echter tot het reageren op geformuleerde conclusies, zonder uit te weiden over eigen ideeën inzake de vernieuwing van het programma voor beleidsondersteuning.

VLIR-UOS heeft bij de formulering van zijn vijfjarenprogramma (2017-2021) een aantal vernieuwingen doorgevoerd in zijn portefeuille. Een van de voornaamste betreft het programma Global Minds, dat inzet op capaciteitsopbouw op het niveau van de Vlaamse hogeronderwijsinstellingen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Prioritair zal bekeken worden hoe een programma voor beleidsondersteuning van de overheid hierbij kan aansluiten. In de komende maanden zal VLIR-UOS dan ook zelf inzetten op een breed consultatieproces hierover, zowel bij de academische achterban in noord en zuid als binnen het bredere veld van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, in functie van een nieuwe programmatie vanaf november 2018. Planning is dat dit overleg plaatsvindt in het najaar van 2017, ten einde met een gedragen voorstel te komen voor een nieuw programma waarbij maximaal aansluiting kan worden gemaakt tussen vraag (van de federale overheid) en aanbod (van de onderzoekers). Voorwaarde hiervoor is dat de nieuwe, brede thema's voor beleidsondersteuning voor na 2017 tijdig zijn gekend, zodat er voldoende tijd is om in onderling overleg de details uit te werken van welke de subthema's of onderzoeksthema's kunnen zijn voor beleidsondersteuning.

Tot slot dient vermeld dat vele aanbevelingen van de evaluatie het niveau van VLIR-UOS overstijgen. Verder aan de slag gaan met de aanbevelingen vergt overleg op politiek-strategisch niveau en overleg met de andere vernoemde actoren van beleidsondersteuning. Afspraak was dat elke betrokken actor zijn eigen standpunt neerlegt in een management response. Idealiter waren deze standpunten minstens uitgewisseld, mogelijk overlegd. Dit is helaas niet kunnen gebeuren.

Wij kijken dus uit naar de finale publicatie van het eindrapport, met de daarbij horende reacties van de diverse actoren.

Van onze zijde alvast zullen wij het gemeenschappelijk ACROPOLIS-seminarie dat gepland is voor midden april 2017 aangrijpen om met betrokken onderzoekers, de overheid, en andere actoren van beleidsondersteuning in debat te treden, als een eerste stap in een reeks van overlegmomenten die wij plannen.

Reacties op algemene aanbevelingen

Diversiteit van beleidsondersteuning

De meerwaarde, gevormd door de diversiteit en verscheidenheid van de institutionele actoren en hun manieren om deze beleidsondersteuning te implementeren, blijven handhaven.

VLIR-UOS blijft tot eind 2018 twee vormen van beleidsondersteuning financieren, op expliciete vraag van de overheid, namelijk (1) een terbeschikkingstelling van een postdoctoraal onderzoeker aan DGD om halftijds expertise en dienstverlening te bieden aan een specifieke dienst binnen DGD (D2.2) en (2) het inzetten van interuniversitaire onderzoeksconsortia rond specifieke themata, voor concrete beleids-ondersteuning van de overheid. Hoe het programma nadien zal evolueren, is afhankelijk van de beleidsdiscussies over het geheel van beleidsondersteuning die moeten plaatsvinden tussen DGD, VLIR-UOS en ARES.

Er blijkt inderdaad diversiteit te bestaan op het niveau van de in de context van deze evaluatie bestudeerde vormen van beleidsondersteuning, maar de diversiteit is nog groter, gelet op die andere vormen van beleidsondersteuning die niet het voorwerp hebben uitgemaakt van deze evaluatie. Hierbij wordt opnieuw verwezen naar de vraag naar een globaal overzicht én evaluatie van alle vormen van beleidsondersteuning.

Diversiteit kan goed zijn, maar deze dient bekeken te worden vanuit het oogpunt van de twee betrokken partijen : de kennisproducenten, en de overheid die met de adviezen aan de slag gaat, waarbij ook met administratieve eenvoud rekening moet worden gehouden. Een terbeschikkingstelling van een individuele expert is fiscaal-juridisch niet gunstig. Binnen de VLIR-UOS-portfolio blijft de vraag waarom van de terbeschikkingstelling een aparte modaliteit moet worden gemaakt; deze is accommoderbaar binnen de reguliere Acropolisbeleidsondersteuning, waarin onderzoekers ook een zeker aandeel van hun tijd spenderen in de kantoren van DGD, of BTC. De uiteindelijke manier van werken is dezelfde; het proces van continue dialoog tussen onderzoeker(s)-federale overheid staat centraal in de beleidsondersteuning. Binnen de ACROPOLIS-ondersteuning werken er ook individuele onderzoekers op specifieke subthema's binnen de referentietermen van de overheid.

Hoe dan ook, bij de vormgeving van toekomstige vormen van beleidsondersteuning, moet vertrokken worden van een globaal overzicht, met inbegrip van het verschil in concrete invulling, en moet er maximaal worden afgestemd, zoals beoogd wordt via de Gemeenschappelijke Strategische Kaders.

Complementariteit en netwerken

De complementariteit en netwerken met andere mogelijke bronnen inzake beleidsondersteuning, die hier niet werden geëvalueerd, te bevorderen

Aansluitend bij hierboven reeds geformuleerde reactie, is VLIR-UOS voorstander van uitwisseling en afstemming tussen alle verschillende beleidsondersteunende platformen, adviesraden, onderzoeksconsortia, etc. Hiertoe is een eerste stap gezet in het kader van het Gemeenschappelijk Strategisch Kader België, waarbinnen een deel van de beleidsondersteuning in kaart is gebracht door de deelnemende actoren. Binnen het deelprogramma BeleidsOndersteunend Onderzoek (BOO) van

VLIR-UOS en binnen het gehele VLIR-UOS-programma worden ook steeds linken gelegd tussen verschillende actoren en projecten die op gelijkaardige thema's werken, in verschillende landen.

Deze beschrijving voldoet echter niet om een daadwerkelijke netwerklogica uit te bouwen die erin bestaat dat op dagelijkse basis expertise wordt uitgewisseld over de grenzen heen van de platformen, consortia en adviesraden. Hiervoor dient een structuur te worden gecreëerd binnen de overheid, evenals een systematiek van opvolging van de beleidsondersteuning in haar geheel, en van deling van resultaten ervan.

Hervormingscontext

Rekening te houden met de evolutie van de context van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, en met name de transformatie van BTC tot BDA: de beleidsondersteuning moet zich in de toekomst ongetwijfeld anders en individueel richten op DGD enerzijds en BDA anderzijds.

Gezien de hervorming nog niet rond is en VLIR-UOS de krijtlijnen van deze hervorming nog niet kent, kan hierover geen standpunt worden ingenomen. Er kan enkel worden gezegd dat VLIR-UOS steeds heeft geijverd om BTC, als formeel onderdeel van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, op gepaste manier te betrekken bij de (universitaire) beleidsondersteuning. BTC wordt doorgaans betrokken bij de universitaire beleidsondersteuning, zij het in het verleden niet altijd op een even systematische manier. Echter, doorheen het ACROPOLIS-programma is BTC steeds nauwer betrokken geraakt, en bij de formulering van de voorstellen voor ACROPOLIS 2017-2018 zit BTC mee aan de vraagzijde of fungeert BTC als een van de actoren die in het begeleidingscomité zetelen bij twee van de drie ACROPOLIS-consortia.

Evaluatie

Een meer regelmatige evaluatie van de programma's inzake beleidsondersteuning te voorzien

VLIR-UOS hecht veel belang aan monitoring en evaluatie met het oog op "leren", "strategische sturing" en accountability. VLIR-UOS besteedde een externe midtermevaluatie uit van het O*platformenprogramma (de voorloper van het ACROPOLIS-programma) in 2011, en ook in 2007 besteedde VLIR-UOS reeds een evaluatie uit.

VLIR-UOS stelde in 2015 een integraal M&E-beleid op, dat systematisch in uitvoering wordt gezet. Echter, door de nieuwe wet op de Belgische ontwikkelingssamenwerking en het KB op de ANGS van 2016 en de hiermee verbonden wijziging in de manier van werken (o.a. landenprogramma's, afgestemd op Gemeenschappelijke Strategische Kaders), evenals de wijzigingen in de eigen portfolio van VLIR-UOS, dient bekeken te worden hoe deze meerjarenprogrammatie hierop dient te worden afgestemd. VLIR-UOS blijft hoe dan ook inzetten op systematische monitoring en evaluatie, en blijft vasthouden aan het reeds vermelde standpunt om dit voor beleidsondersteuning zoveel mogelijk integraal te doen. Met name om dus ingeval van evaluatie alle actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking hier in zekere mate bij te betrekken.

Ontsluiting

Een betere zichtbaarheid aan deze programma's te geven

De vraag naar een gepaste disseminatiestrategie is onderdeel van het VLIR-UOS-beleid inzake beleidsondersteuning. Deze vraag is onderdeel van het formaat voor opmaak van projectvoorstellen, is voorwerp bij beoordeling van projectvoorstellen, alsook onderdeel van de contracten met beleidsondersteunende onderzoeksconsortia. Zo was er een verplichting tot het organiseren van minstens één publiek seminarie per werkjaar, en een gemeenschappelijke conferentie met de verschillende onderzoeksgroepen op het eind van een fase van het ACROPOLIS-programma. De disseminatiestrategie is echter in bepaalde gevallen onderhevig aan confidentialiteit, gelet op specifiek bedoeld gebruik van het advies door de overheid. Dit wordt steevast bilateraal tussen de overheid en de betrokken onderzoeksgroepen overlegd, en breekt in principe niet in op de algemene deling van onderzoeksresultaten binnen de bredere academische en ontwikkelingssamenwerkingsgemeenschap.

Er zijn een aantal mooie voorbeelden te vermelden : de websites van de drie groepen, regelmatige seminars of vormingen van personeel van de federale overheid rond specifieke actuele themata, al dan niet open voor andere actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. In het bijzonder wordt verwezen naar een recent initiatief van de ACROPOLIS Aid effectiveness with a focus on fragile contexts om regionale seminars te organiseren in Dakar en Kigali (2017) om de resultaten van hun onderzoek rond fragiliteit en risicobeheer te vulgariseren, en de opname ervan door de Belgische ontwikkelingsactoren te faciliteren.

Ook VLIR-UOS zet in op disseminatie, zowel bij academici als binnen de sector van Belgische ontwikkelingssamenwerking, via nieuwsbrieven en de website.

Het is echter niet alleen de verantwoordelijkheid van de onderzoekers om een gepaste disseminatiestrategie te ontwikkelen en uit te voeren, maar dient een gedeelde verantwoordelijkheid te zijn van alle actoren, inclusief DGD. DGD kan bijdragen door de mogelijkheden en thema's van de ondersteuning alsook de onderzoeksresultaten voldoende breed bekend te maken binnen DGD, zowel de hoofdzetel in Brussel als de diplomatieke posten, binnen BTC, evenals binnen het eigen internationale netwerk.

Door de resultaten beter en duidelijker in de kijker te zetten kunnen zowel de onderzoekers als de Belgische ontwikkelingssamenwerking zich internationaal profileren, wat ook internationale netwerkvorming faciliteert, in tijden van globale uitdagingen. Dit leidt tot een beleid dat zich door deze onderzoeksonderbouw kwalitatief onderscheidt, dat meer gedragen is door de bredere betrokkenheid, en laat toe dat ook andere actoren hun beleid hierdoor laten voeden. De internationale exposure biedt bovendien aan de onderzoeksgroepen de mogelijkheid voor extra financiering.

Bijdrage van de actoren uit het Zuiden

Na te denken over een "south-driven" benadering, waarbij gedeeltelijk gebruik kan gemaakt worden van beleidsondersteuning geformuleerd door of met universitaire instellingen of expertise gevestigd in de landen in het Zuiden.

Het is uiteraard de bedoeling om met ontwikkelingsvraagstukken bezig te zijn die pertinent zijn voor de partnerlanden, en niet top-down te werken op noden die niet zijn gepercipieerd door de ontvangers van hulp. Tegelijk is het echter de bedoeling om de Belgische ontwikkelingssamenwerking te voeden met beleidsondersteuning rond specifieke prioriteiten die worden bepaald binnen de Belgische politiek. De formulering van de thema's, vragen en gewenste onderzoeksresultaten binnen beleidsondersteunend onderzoek werden in het verleden vaak eenzijdig bepaald door DGD en de Beleidscel Ontwikkelingssamenwerking. Bij één ACROPOLIS-groep werd bij de formulering van de concrete vragen input gevraagd van de diplomatieke posten in specifieke landen van de bilaterale samenwerking omdat zij als doelgroep worden beschouwd voor de tools en handleidingen m.b.t. fragiliteit en risicobeheer. Voor de uitwerking van de case studies, werkt BeFinD dan weer nauw samen met BTC in Benin. En KLIMOS voert ondermeer onderzoek uit in DRC en Oeganda met lokale partneruniversiteiten, of in Vietnam in samenwerking met BTC en Vietnam National University.

Echter, elk thema van beleidsondersteuning zou zijn nut moeten hebben voor de mensen die de ontwikkelingssamenwerking op het terrein moeten uitvoeren, zowel van diplomatieke posten en van BTC, als van Belgische of lokale NGO's en hoger onderwijsinstellingen in het Zuiden. Dit betekent dat op zijn minst de disseminatiestrategie van beleidsondersteuning dus ook gericht moet zijn op deze verschillende actoren op het terrein in de partnerlanden. Bij de vraagstelling zouden de actoren uit het Zuiden ook maximaal moeten worden betrokken. Het risico bestaat echter dat de verschillende actoren het onderzoek voor eigen belang willen instrumentaliseren. Dit risico moet worden beperkt.

Bij de uitvoering van het onderzoek moedigt VLIR-UOS een grote betrokkenheid aan van Zuidpartners, zowel binnen universitaire instellingen in het Zuiden als binnen internationale organisaties of onderzoeksnetwerken. De onderzoekers doen een beroep op hun eigen netwerken en projecten, al dan niet door VLIR-UOS gefinancierd, en putten uit de hierin beschikbare expertise. Deze expertise reikt echter verder dan de expertise aanwezig in universiteiten in de partnerlanden, maar is eerder van globale aard (internationale netwerken). Concreet betekent een South-driven approach voor VLIR-UOS dat via de organisatie van thematische seminars in functie van de concretisering van beleidsvragen - of het afstemmen van vraag en aanbod - steeds rekening gehouden wordt met lokale noden en lokaal aanwezige expertise.

Versterking kennis andere actoren

Te overwegen om niet langer de derde doelstelling van deze programma's te handhaven, namelijk de versterking van de kennis van andere actoren, die al te ambitieus lijkt

Het blijft aangewezen dat de andere actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking (anders dan DGD-Beleidscel-BTC dus de niet-gouvernementele actoren), op een systematische manier toegang krijgen tot de resultaten van beleidsondersteunend onderzoek. Dit betekent dat de onderzoeksgroepen en hun deliverables gekend dienen te zijn bij deze andere actoren. Zij zijn echter geen directe begunstigen van het programma, maar wel een secundaire doelgroep. VLIR-UOS heeft dit opgenomen als specifieke doelstelling (outcome) van zijn subprogramma beleidsondersteuning in zijn programma België.

In plaats van deze doelstelling te laten vallen, is het voorstel om de doelstelling in prioriteit lager te rangschikken. Het zou immers vreemd zijn om kennisopbouw en –kapitalisatie niet te delen wanneer geïntegreerd beleid en collectief leren hoog in het vaandel worden gedragen.

Het KLIMOS-platform organiseert bijvoorbeeld regelmatig seminars op DGD, waarbij BTC, FOD-Leefmilieu en verschillende NGO's ook uitgenodigd worden. Dit gebeurt zonder meerkost en biedt een extra opportuniteit tot netwerking door en voor de verschillende actoren in ontwikkelingssamenwerking. De terbeschikkingstelling draagt ook bij tot het inhoudelijk debat van het driemaandelijks Platform Landbouw en Voedselzekerheid met aanwezigheid van de civiele maatschappij, kennisinstellingen, vertegenwoordigers van de regionale overheden en van partnerlanden etc. Ook de ACROPOLIS Aid effectiveness with a focus on fragile contexts zet sterk in op het betrekken van andere actoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, die zelfs een stem krijgen in het begeleidingscomité voor de ACROPOLIS-fase 2017-2018. Op die manier hebben de ANGS ook een stem in de concretisering van vraag en aanbod voor de nieuwe periode van ACROPOLIS.

Reacties op aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren

Samenwerking en synergie met andere actoren

De mogelijke samenwerkingsverbanden en synergieën met de andere institutionele actoren van het programma te onderzoeken, met het oog op een verdere gezamenlijke reflectie over de methodologische specificiteit van onderzoek gericht op beleidsondersteuning.

Binnen het GSK België heeft VLIR-UOS bijgedragen aan de uitwisseling van ervaringen met beleidsondersteuning, in het kader van de bespreking van beleidsbeïnvloeding door de ANGS. Ook binnen thematische platformen, zoals BeGender, Educaid, Because Health, ..., vindt reflectie plaats over de wijze waarop beleidsondersteuning thans gebeurt, dan wel mogelijk zou moeten zijn.

Het Acropolisprogramma is een mooi voorbeeld van een gezamenlijk programma van VLIR-UOS en ARES, waarbij beide universitaire koepels elk een eigen budget bijdragen, evenals academici inzetten, dit vanuit een gedeelde werkwijze.

Een operationele en strategische synergie ontstaat doordat ACROPOLIS academici samenbrengt rond bepaalde ontwikkelingsproblematieken over de grenzen heen van het Franstalige en Nederlandstalige hogeronderwijslandschap. Verder wisselen VLIR-UOS en ARES informatie uit over beleidsondersteunend onderzoek in het algemeen, faciliteren zij samen de netwerking met andere actoren van beleidsondersteuning, en brengen zij onderzoekers of netwerken die werken op gelijkaardige thema's, met mekaar in contact.

Eenmaal per jaar wordt een vergadering van de beleidscommissie georganiseerd door VLIR-UOS en ARES, waarop alle actoren van universitaire beleidsondersteuning gefinancierd door beide koepelorganisaties worden uitgenodigd. Hier wordt gereflecteerd over de methodologie en inhoud van de universitaire beleidsondersteuning. Sinds 2015 omvat dit niet langer enkel de interuniversitaire onderzoeksgroepen (ACROPOLIS), maar ook de ter beschikkingstelling van individuele experts. Dit

forum is echter onderdeel van de contractuele opvolging van lopend onderzoek, eerder dan een open inhoudelijk forum voor alle mogelijke betrokkenen én geïnteresseerden.

In april 2017 zullen de onderzoekers en DGD ook alle betrokkenen van de universitaire beleidsondersteuning, én geïnteresseerden samenbrengen, via het gemeenschappelijk seminarie van alle ACROPOLIS-groepen ter afsluiting van het ACROPOLIS-programma 2014-2016. Hiervoor zal breed worden uitgenodigd door DGD. Voorlopig is dit een eenmalig initiatief, maar hoe dergelijke kennis- en ervaringdeling organiseren in de toekomst, kan mee inzet vormen van het overleg tussen DGD en VLIR-UOS/ARES.

Samenwerkingsmodaliteiten met andere actoren.

Meer rekening te houden met de verwachtingen van de andere actoren van de ontwikkelingssamenwerking inzake beleidsondersteuning.

Zie de eerdere commentaren, o.m. het pleidooi voor afstemming van het gehele landschap van beleidsondersteuning inzake ontwikkelingssamenwerking en voor het delen van onderzoeksresultaten binnen het bredere veld van de Belgische ontwikkelingssamenwerking, maar ook het feit dat omwille van een noodzakelijke heldere programmalogica de andere actoren als secundaire doelgroep van de beleidsondersteuning worden gedefinieerd bij Acropolis. Het lijkt aangewezen dat concrete beleidsondersteuning van de andere actoren met extra middelen gebeurt, maar uiteraard wel afgestemd op reeds bestaande instrumenten.

Interactie beleidsondersteuning en andere programma's

Een grotere interactie tussen de ondersteuningsactiviteiten en de andere programma's en vormen van ondersteuning door de institutionele actoren te stimuleren, om de inbreng van het terrein in de analyses en de onderzoeken te versterken.

Zie eerdere commentaren. Deze interactie is reeds voorzien door VLIR-UOS, zoals beschreven onder "Bijdrage van de actoren uit het Zuiden".

Het voorstel hierboven bij de bijdrage van actoren in het Zuiden om structureler seminars te organiseren in de partnerlanden, vooral in de formuleringsfase of voor het afstemmen van vraag en aanbod, kan worden aangevuld door op deze seminars niet alleen in te zetten op beleidsondersteunend onderzoek, maar ook linken te zoeken met lopend onderzoek dat gebeurt via al dan niet door VLIR-UOS gefinancierde projecten over thema's die nauw aansluiten met de thema's en vraagstelling van de beleidsondersteuning. Hierbij zal zeker ook de link worden gelegd naar het subprogramma Global Minds binnen het landenprogramma België, en het onderzoek dat hierbinnen zal gebeuren, zij het rond andere thema's, dan die nu bepaald door DGD en het Kabinet. Dit is noodzakelijk om het debat blijvend te voeden tussen academici en overheidsactoren, om een kritische kijk door academici te blijven vrijwaren en expertise te blijven garanderen op lange termijn inzake verschillende themata van belang voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Communicatie- en toeëigeningsstrategie

Vanaf de formulering van de beleidsondersteuning een communicatiestrategie en een toeëigeningsstrategie van de onderzoeksresultaten te ontwikkelen, met specifieke uptake-indicatoren

Net als in voorgaande jaren, wordt in het nieuwe projectformaat 2017-2018 aan de ACROPOLIS-onderzoeksconsortia gevraagd een communicatiestrategie te ontwikkelen alsook te expliciteren hoe ze de uptake van de outputs garanderen. Hiertoe worden de onderzoeksgroepen gevraagd indicatoren te ontwikkelen die ze dan dienen op te volgen doorheen de nieuwe fase (2017-2018). Wat betreft de toeëigeningsstrategie speelt het begeleidingscomité een belangrijke rol en daarom is een brede vertegenwoordiging van een diverse reeks aan actoren aangewezen. VLIR-UOS heeft in zijn subprogramma Beleidsondersteuning vermeld dat het creëren van de juiste voorwaarden voor de uptake van de resultaten een specifieke doelstelling of outcome is van dit subprogramma.

Een verdere concretisering van dit M&E-kader is gepland voor 2017, zodat hiermee rekening kan worden gehouden bij een nieuwe fase van beleidsondersteuning na oktober 2018.

Input aan DGD en beleidscel

DGD en de beleidscel regelmatig te informeren over nieuwe vaardigheden, nieuwe problematieken en nieuwe initiatieven die ontstaan via onderzoek en die nuttig kunnen zijn in termen van beleidsondersteuning.

Zie eerdere commentaren.

VLIR-UOS stelt voor een brede bevraging te organiseren in 2017 over de methodieken en gewenste resultaten van beleidsondersteuning. Bedoeling is te komen tot concrete voorstellen, met inbegrip van het inzetten op een systeem van regelmatig overleg langswaar innovatieve ideeën kunnen worden gedeeld met de overheid, en andere relevante actoren.

Meer algemeen dient te worden gesteld dat academici hun rol als beleidsondersteuners moeten kunnen vervullen vanuit fundamenteel, langetermijnonderzoek waarbij een noodzakelijke onderzoeksvrijheid wordt gegarandeerd. Hun rol dient in geen geval verengd te worden tot zuivere dienstverlening. De onderzoeksagenda komt dus best gezamenlijk tot stand, zowel vanuit concrete vragen vanwege de federale overheid, als vanuit voorstellen vanuit de onderzoeksgroepen. Dit geldt zowel voor thema's die aan bod komen in het kader van Acropolis, als thema's die door de universiteiten en hogescholen zelf belangrijk worden gevonden, en vanuit een langetermijnperspectief worden bestudeerd in het kader van Global Minds. Global Minds is een VLIR-UOS-programma dat inzet op capaciteitsopbouw met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking op het niveau van de Vlaamse universiteiten en hogescholen. Het is de bedoeling dat de capaciteit die via Global Minds wordt opgebouwd, op termijn ook ontsloten wordt voor andere actoren van de (Belgische) ontwikkelingssamenwerking.

Tot slot, het is cruciaal voor academici om, anders dan ingeval van consultants, een onafhankelijke, kritische positie te kunnen vrijwaren, ook ingeval zij onderzoek verrichten op vraag van de overheid.

Bovendien dient beseft dat, wanneer de periodes voor beleidsondersteuning te kort zijn, of ingeval van budgettaire krapte, diepgaand onderzoek niet kan worden gegarandeerd.

ARES - RÉPONSE SPÉCIFIQUE AUX CONCLUSIONS ET AUX RECOMMANDATIONS

1. CONCLUSIONS

De manière générale, l'ARES soutient les propositions formulées dans la réponse managériale des homologues du VLIR.

Conclusion 1	Préserver la diversité. La variété et la spécificité des modalités de mise en œuvre et des acteurs institutionnels sont une plus-value de nature à répondre à la diversité des appuis qui sont attendus tant par la DGD que par la Cellule stratégique du ministre. Il est donc recommandé de préserver cette variété, car elle permet de dimensionner un dispositif efficace et efficient avec chacun des acteurs impliqués et d'orienter de manière plus spécifique encore, si nécessaire, les demandes en fonction du profil et des potentialités de ces différents acteurs.
---------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Accord	Acceptée
---------------	----------

Commentaires et argumentation	L'ARES souhaite préserver cette diversité dans la mesure des moyens qui lui sont affectés. Suite à l'annonce de réduction budgétaire, l'ARES souhaite suspendre le détachement d'un expert académique auprès de la DGD pour l'année 2017. Ce qui motive ce choix, outre le fait que l'appel n'avait pas encore été lancé, est l'impact mitigé de cette formule en matière d'appui aux politiques et en termes d'apport pour l'ARES.
--------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

L'ARES tient à souligner que l'ensemble des programmes d'appui aux politiques doivent s'inscrire dans une sécurité financière de long terme.

Conclusion 2	Favoriser la complémentarité et le réseautage. Tenir compte des autres sources d'appui aux politiques potentielles comme le département Est de la CTB, les services d'études et publications des ONG, les productions des plateformes, etc. Analyser les collaborations possibles, les modalités d'échanges d'informations. Mettre en place des mécanismes qui permettent de tisser des liens durables, en fonction des opportunités, entre ces appuis et les plateformes et conseils consultatifs existants, en Belgique mais aussi dans les pays partenaires afin de développer une logique de réseau et réduire au maximum les expertises isolées.
---------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Accord	Acceptée
---------------	----------

Commentaires et argumentation	L'ARES voit un intérêt à un réseautage des expertises des acteurs d'appui à la politique. Il est nécessaire que cette complémentarité et cette mise en réseau des différents acteurs d'appui aux politiques soit coordonnées par le bénéficiaire principal, à savoir la DGD.
--------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Conclusion 3 Evaluer. Prévoir une évaluation régulière du programme « appui aux politiques » dans son ensemble, avec notamment des mécanismes légers d'évaluation à mi-parcours ou de suivi-évaluation permettant des adaptations ou réorientations souples des programmes, comme le prévoit d'ailleurs partiellement pour IRSNB et MRAC le protocole DGD/BELSPO signé en 2014.

Accord Acceptée

Commentaires et argumentation L'ARES a prévu une évaluation externe de ce programme en 2020, c'est à dire à mi-parcours du nouveau programme ACROPOLIS qui sera lancé en 2018. Par ailleurs, le programme quinquennal prévoit des indicateurs et une traduction annuelle des résultats de l'ensemble des programmes de l'ARES en indicateurs.

Conclusion 4 Désenclaver. Il est recommandé de désenclaver et de procurer une meilleure visibilité à ce programme d'appui aux politiques en mettant en évidence l'ensemble de ses contributions dans sa globalité, en y faisant référence dans les documents stratégiques et politiques, en partageant les résultats avec d'autres ministères, en fonction de leur pertinence.

Accord Acceptée

Commentaires et argumentation

Conclusion 5 Contribution des acteurs du Sud. Les questions de développement impliquent plus que jamais les acteurs du Sud : face à la baisse de l'APD la communauté internationale mise plus que jamais sur le financement local du développement ; la gouvernance locale apparaît plus que jamais comme un facteur essentiel du développement, etc. La mise en oeuvre des stratégies de développement mais aussi les politiques qui les sous-tendent doivent donc être définies en partenariat avec les acteurs du sud. Une politique de taxation locale ou de gestion des flux illégaux ne peut continuer à se définir uniquement avec l'appui de chercheurs du nord, même si ceux-ci collaborent étroitement avec des collègues du sud. Il est recommandé de réfléchir à l'opportunité de recourir à des appuis aux politiques formulés par ou avec des institutions universitaires ou des expertises implantées dans les pays partenaires. Partant d'expériences comme celle du MRAC, il est recommandé de réfléchir à une approche « south-driven », à l'initiative de chercheurs et institutions des pays du Sud, éventuellement dans un premier temps en collaboration étroite avec les acteurs institutionnels actuels. Il est recommandé d'inscrire cette approche « south-driven » à titre expérimental dans les prochains programmes de l'un ou l'autre acteur institutionnel évalué ici (par exemple dans au moins un programme Acropolis).

Accord Acceptée

Commentaires et argumentation	<p>L'ARES approuve la proposition d'une approche « south-driven ». Si le programme ACROPOLIS reste un appui aux politiques de coopération bilatérale de la Belgique, il doit renforcer l'implication des acteurs du Sud. Cela nécessite une participation des acteurs du Sud aux différentes étapes du programme : de la définition des priorités et du choix des thèmes, jusqu'à la diffusion des résultats de la recherche, en passant par l'implication des chercheurs du Sud au sein des groupes de recherche.</p> <p>Les groupes de recherche peuvent s'appuyer sur les partenariats existants du VLIR et de l'ARES qui disposent d'un solide réseau de chercheurs et d'institutions partenaires.</p>
Conclusion 6	<p>Réfléchir à la pertinence de conserver un troisième objectif (renforcement des connaissances des autres acteurs) aussi ambitieux. L'appui aux politiques ne semble pas en mesure de renforcer les connaissances des autres acteurs du développement. Il est recommandé de se limiter éventuellement pour ce public à un objectif visant à une diffusion de qualité des résultats et connaissances acquis grâce aux appuis aux politiques.</p>
Accord	Acceptée
Commentaires et argumentation	<p>S'il est effectivement ambitieux d'inscrire dans ses trois objectifs le renforcement des connaissances des autres acteurs, il semble toutefois indispensable de continuer à inclure ces autres acteurs dans les processus de concertation pour la définition des programmes, dans les organes de suivi et de consultation et aux différents workshops, séminaires et conférences de dissémination des résultats de recherche des trois groupes ACROPOLIS.</p>

2. RECOMMANDATIONS À L'ADRESSE DES ACTEURS INSTITUTIONNELS

Recommandation 1	<p>Sur base des collaborations qui existent déjà et dans le prolongement des initiatives émanant des quelques institutions d'appui, il est recommandé de rechercher les collaborations et synergies possibles avec les autres acteurs institutionnels du programme par la mise en réseau et un meilleur échange d'informations. Il ne s'agit pas de souscrire à une mode actuelle de recherche de synergie à tout prix mais de multiplier les possibilités de réfléchir ensemble à la spécificité méthodologique des recherches qui sont menées en appui aux politiques. Les différents programmes devraient pouvoir réserver une partie limitée de leur budget afin, par exemple, de participer à un séminaire méthodologique annuel, organisé à tour de rôle par un des acteurs institutionnels impliqués dans ce programme.</p>
Accord	Acceptée

Commentaires et argumentation	<p>Les Policy Commission rassemblent chaque année les différents acteurs impliqués dans le programme ACROPOLIS. Outre les résultats de la recherche, y sont présentés certains aspects méthodologiques qui peuvent être discutés entre le VLIR, l'ARES, les chercheurs et la DGD.</p> <p>Le séminaire de clôture impliquera la participation d'autres acteurs institutionnels.</p>
--------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Recommandation 2	Il est recommandé de mieux prendre en compte les attentes des autres acteurs de la coopération en matière d'appui aux politiques. Pour cela, il y a lieu de systématiser les modalités de collaborations avec les autres acteurs de la coopération au développement.
-------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Accord	Acceptée
---------------	----------

Commentaires et argumentation	Prise en compte de la recommandation pour le design du prochain appel.
--------------------------------------	------------------------------------------------------------------------

Recommandation 3	Il est recommandé de stimuler une plus grande interaction entre les activités d'appui aux politiques et les autres programmes et appuis des acteurs institutionnels afin de renforcer l'apport de terrain dans les analyses et les recherches.
-------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Accord	Acceptée
---------------	----------

Commentaires et argumentation	Proposition des projets ARES comme études de cas des groupes de recherche.
--------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------

Recommandation 4	Face à la faiblesse de la diffusion interne à la DGD des résultats des appuis aux politiques, des mesures sont à envisager tant chez les bénéficiaires de ces appuis que chez les fournisseurs de ceux-ci. Il est donc recommandé d'inscrire dans les appels d'offres (pour Acropolis) et/ou dans les propositions de programme (pour les autres acteurs) une stratégie de communication et d'appropriation des résultats des recherches, avec des indicateurs précis d'absorption.
-------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Accord	Acceptée
---------------	----------

Commentaires et argumentation	<p>Dans les propositions des groupes pour la phase du programme 2017-2018, il est demandé aux groupes de définir leur stratégie de diffusion des résultats des appuis aux politiques. Ces propositions seront évaluées et la stratégie de diffusion sera retravaillée au besoin.</p> <p>Parmi les indicateurs du programme rapportés par l'ARES à la DGD, une partie touche à la stratégie de communication et d'appropriation des résultats de la recherche.</p>
--------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Recommandation 5	<p>Compte tenu de la volatilité de la demande, notamment à la suite des changements des responsables politiques du département de la coopération, il est recommandé d'informer régulièrement la DGD et la Cellule stratégique des compétences nouvelles, problématiques nouvelles, initiatives nouvelles qui émergent du travail de recherche et qui peuvent être utiles en termes d'appuis aux politiques.</p>
-------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Accord	Acceptée
---------------	----------

Commentaires et argumentation	
--------------------------------------	--

Management respons van het Instituut Tropische Geneeskunde (ITG) op het eindverslag van de evaluatie van de beleidsondersteuning door de institutionele actoren

Inleiding

Het eindverslag biedt een zeer volledig overzicht van de beleidsondersteunende activiteiten, de historiek, de actoren en de huidige context waarin ze plaatsvinden. Het was de eerste maal dat wij een beeld kregen van de vele vormen van samenwerking tussen de institutionele actoren en de Belgische ontwikkelingssamenwerking. De conclusies en aanbevelingen nodigen uit tot een reflectie over de beleidsondersteunende activiteiten door het ITG, zeker op een moment dat de Belgische ontwikkelingssamenwerking een transformatie ondergaat.

De samenwerking met de Dienst Bijzondere Evaluatie het studie bureau verliep professioneel en openhartig, het was een interessante ervaring.

Algemene conclusies en aanbevelingen

Wij onderschrijven de algemene conclusies en aanbevelingen van het rapport.

Algemene aanbevelingen (p. 79)

- **aanbeveling 1: de diversiteit behouden**

De diversiteit aan vragen vergt dat het Instituut een divers aanbod blijft garanderen, gaande van meer operationele vragen naar punctueel beleidsvoorbereidend onderzoek. Om dit te bereiken zal het intern overlegorgaan ' policy support' versterkt worden.

- **aanbeveling 2: de complementariteit en het netwerken behouden**

Door een betere samenwerking met Be-cause Health zal gestreefd worden naar een betere samenwerking met de werkgroepen en de betrokken actoren in de gezondheidssector. Niet alleen zal er in de mate van het mogelijke beroep gedaan worden op de expertise van de actoren, het netwerk kan systematisch als platform gebruikt, niet alleen voor de verspreiding van de resultaten maar ook voor het signaleren en aanbrengen van nieuwe uitdagingen op het gebied van 'International health' of specifieke uitdagingen in de partnerlanden.

- **aanbeveling 3: rekening houden met de context**

BTC/CTB (toekomstige Enabel) is een actief lid van Be-cause Health en indirect een betrokken partij bij het beleidsvoorbereidend werk van ITG, een dialoog over toekomstige vormen van samenwerking ligt voor de hand. Van zodra er een duidelijker beeld bestaat over plaats en opdracht van zowel DGD als de toekomstige Enabel kan hierover een dialoog opgestart worden. Het ITG zal hier een actieve rol opnemen.

- **aanbeveling 6: bijdrage van de actoren uit het Zuiden.**

Het ITG draagt '**Switching the poles**' hoog in het vaandel, via de netwerken moet het mogelijk zijn om partners uit het Zuiden meer te betrekken bij de beleidsondersteuning. In overleg met D2.3 en de collega's van het ITG zal een strategie uitgewerkt worden om deze vorm aan samenwerking meer in de praktijk om te zetten en te evolueren naar een meer ' south-driven benadering' met meer ruimte voor initiatief door wetenschappelijke instellingen in het Zuiden.

Aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren (p. 81)

- aanbeveling 1 : samenwerking en synergiën

Een vorm van samenwerking met institutionele actoren buiten de gezondheidssector zou ongetwijfeld een meerwaarde betekenen , maar dat vergt een overkoepelend coördinerend mechanisme. Ons lijkt het aangewezen dat DGD hierin het initiatief neemt. Het breed palet aan institutionele actoren en thema's maakt het een hele uitdaging om voldoende gemeenschappelijke grond te vinden.

- aanbeveling 4: communicatie- en toe-eigeningstrategie

Er worden nu reeds inspanningen geleverd om de resultaten van beleidsondersteuning kenbaar te maken aan de diverse directies van DGD (bv. presentatie van resultaten van onderzoek), in samenwerking met D2.3 zullen we deze aanbeveling op de agenda plaatsen en nagaan of er nog ruimte bestaat voor verbetering.

Aanbevelingen aan de besluitvormers van de Belgische ontwikkelingssamenwerking

- aanbeveling 5: BTC/CTB meer betrekken

Van zodra er meer duidelijkheid bestaat over de toekomst van DGD en BTC/CTB en de inhoud van een 'systeem van 2 pijlers' kan de dialoog hierover beginnen. In afwachting blijft BTC/CTB voor het ITG een belangrijke partner binnen het netwerk van Be-cause Health.

- aanbeveling 6 : menselijke factor

De snelle afkalving van de expertise op het gebied van gezondheidsbeleid bij DGD is inderdaad een bedreiging voor de huidige vorm van samenwerking. Vraag is of het ITG zich moet voorbereiden op een DGD zonder 'medisch - technische ankerpunten' en in hoeverre wij ons moeten voorbereiden op samenwerking met diplomaten.

- aanbeveling 7: detacheringen.

Het is steeds de bedoeling geweest om de detachering van een ITG - expert bij DGD voor meerdere jaren vast te leggen. Het blijft echter belangrijk dat meerdere experten binnen ITG ingeschakeld worden bij beleidsondersteunende activiteiten : dit waarborgt de continuïteit van de dialoog en de input er zorgt ervoor dat de meerdere ITG- experten voeling hebben met de werking van DGD en de beleidsmatige opties die gekozen worden.

Evaluatie van de Beleidsondersteuning door de Institutionele Actoren

Management response van KBIN-CEBioS programma – 03.03.2017

Inhoud

Evaluatie van de Beleidsondersteuning door de Institutionele Actoren	1
Algemeen	2
Reacties op algemene aanbevelingen	3
<i>Diversiteit van beleidsondersteuning</i>	3
<i>Complementariteit en netwerken</i>	3
<i>Hervormingscontext</i>	3
<i>Evaluatie</i>	4
<i>Ontsluiting</i>	4
<i>Bijdrage van de actoren uit het Zuiden</i>	4
<i>Versterking kennis andere actoren</i>	5
Reacties op aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren	5
<i>Samenwerking en synergie met andere actoren</i>	5
<i>Samenwerkingsmodaliteiten met andere actoren</i>	5
<i>Interactie beleidsondersteuning en andere programma's</i>	6
<i>Communicatie- en toeëigeningsstrategie</i>	6
<i>Input aan DGD en beleidscel</i>	

Algemeen

- CEBioS heeft voor haar management respons het formaat overgenomen van VLIR-UOS. Met dank aan VLIR-UOS voor de inzage in hun draft.
- KBIN-CEBioS verwelkomt deze evaluatie van de beleidsondersteuning door “institutionele actoren”. Een globale externe evaluatie van alle vormen van beleidsondersteuning, zowel deze ten behoeve van de overheid als deze ten behoeve van de sector in zijn geheel, is meer dan ooit aangewezen, gelet op de focus van de overheid op complementariteit en synergie, en geïntegreerd beleid.
- Deze evaluatie is van hoge kwaliteit en heel informatief. KBIN-CEBioS hoopt dat het een transformatief effect kan uitoefenen op de beleidsondersteuning in een constructieve benadering naar de toekomst toe: behouden en optimaliseren wat goed werkt, hervormen waar er haperingen of disfuncties zijn.
- Het vijfjaren plan 2014-2018 van CEBioS zal zelf in 2017 onderhevig zijn aan een mid-term evaluatie, georganiseerd door BELSPO met drie internationale experts. De evaluatie van beleidsondersteuning zal dan aan de experts worden aangeleverd als pertinente informatiebron.
- Het KBIN-CEBioS programma is een capaciteitsopbouw programma rond biodiversiteit in het zuiden in het kader van de Belgische verplichtingen voor de Rio conventie inzake biodiversiteit. Eén van de zes strategische objectieven voorziet expliciet in beleidsondersteuning (Strategisch Objectief 4) op nationaal en internationaal vlak. CEBioS fungeert niet alleen als doorgeefluik van DGD fondsen naar vorming, stagiaires, mobiliteit in het zuiden en stagiaires in het noorden, maar zet ook eigen expertise, inzake biodiversiteit, clearing house mechanism, Nagoya protocol, stakeholder engagement, enz..., in om partners het zuiden (ministeries en hun agentschappen, universiteiten, onderzoeksinstituten) en de beleidsvoerders in noord en zuid te ondersteunen. In die zin heeft CEBioS een gemengde functie als capaciteitsversterkend secretariaat en expertisecentrum. Het bestaan binnen KBIN en CEBioS van nationale Belgische knooppunten voor de belangrijkste internationale milieu-conventies en platforms rond biodiversiteit verleent bovendien aan KBIN en CEBioS een belangrijk mandaat als beleidsondersteunende actor of eenheid binnen het Belgisch institutioneel landschap. Dit heeft de evaluatie goed begrepen.
- Het door dit rapport erkende voordeel van voldoende flexibiliteit om adaptatief en zodus transformatief (naar de ‘beneficiaries’ toe van de beleidsondersteuning, maar ook in self-assessment) op te treden zal verder in het tweede vijfjarenprogramma van KBIN-CEBioS (2019-2023) moeten gehandhaafd worden. Snelle en competente reactie op ad hoc vragen is één van de sleutels tot vertrouwensopbouw en dus succesvolle en vaak operationele samenwerking met DGD.

Proces van verdere beleidsontwikkeling

Hieronder wordt een reactie geformuleerd per concrete aanbeveling van het eindrapport van de evaluatie, zowel wat betreft de algemene aanbevelingen als deze gericht aan de institutionele actoren.

Reacties op algemene aanbevelingen

Diversiteit van beleidsondersteuning

De meerwaarde, gevormd door de diversiteit en verscheidenheid van de institutionele actoren en hun manieren om deze beleidsondersteuning te implementeren, blijven handhaven.

Inderdaad, we vinden dat de verschillende actoren met hun specifieke aanpak elkaar complementeren en elk een bepaalde niche innemen, die samen een bijzonder rijke en diverse palette aan beleidsondersteuning aanbieden. Dit leunt direct aan de vereiste van DGD om meer synergiën te vinden tussen de Belgische actoren in het kader van de gemeenschappelijke strategische kaders per land.

Complementariteit en netwerken

De complementariteit en netwerken met andere mogelijke bronnen inzake beleidsondersteuning, die hier niet werden geëvalueerd, te bevorderen

De complementariteit en netwerken zowel tussen de geëvalueerde actoren, als tussen deze en andere actoren dienen verder bevorderd te worden, rekening houdend met de specificiteit van elke actor. De bijzondere positie van CEBioS, gefinancierd door DGD en gehuisvest op het KBIN laat toe een bijkomende brug te vormen tussen ontwikkelingssamenwerking en wetenschapsbeleid en zodus een efficiënte rol te spelen in de 'science-policy' en 'science-development' interfaces.

Hervormingscontext

Rekening te houden met de evolutie van de context van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, en met name de transformatie van BTC tot DBA: de beleidsondersteuning moet zich in de toekomst ongetwijfeld anders en individueel richten op DGD enerzijds en BDA anderzijds.

De termen 'anders' en 'individueel' laten veel ruimte toe tot diverse interpretaties. Dat is op zich geen probleem, maar de invulling ervan moet in de toekomst gedefinieerd worden via gekijde modaliteiten. Duidelijk is echter dat de nood aan beleidsondersteuning eerder zal toenemen met de hervormingen. Het kapitaliseren van wetenschappelijke ondersteuning in dienst van de overheid is een belangrijke troef, niet alleen inhoudelijk, maar ook strategisch ten aanzien van de internationaal erkende rol van België op de internationale scène inzake biodiversiteit, klimaat, migratie enz...Het is tevens een feedback loop vanuit de 'civil society' en de administratie naar de regering toe en is dus deel van het democratische DNA.

Evaluatie

Een meer regelmatige evaluatie van de programma's inzake beleidsondersteuning te voorzien

Een regelmatige evaluatie van beleidsondersteuning zou ook vergemakkelijkt kunnen worden indien alles onder één grote noemer kan ondergebracht worden, zoals een groot programma of netwerk met verschillende componenten die beleidsondersteuning bieden. Dit zou hoe dan ook administratief of organisatorisch meer weerspiegeld kunnen worden binnen DGD. CEBioS pleit ervoor om OECD in te lichten over de evaluatie en ook te betrekken bij toekomstige evaluaties, tenminste op gebied van informatie verspreiding en benchmarking tegenover andere DAC donoren.

Ontsluiting

Een betere zichtbaarheid aan deze programma's te geven

Zichtbaarheid laat het vele werk 'bestaan' in de ogen van de 'beneficiaries' zoals kabinet en Minister, maar natuurlijk ook in de eerste plaats de verschillende cellen binnen DGD, BTC en de NGO's. Vaak blijkt dat we nog te weinig gekend zijn zowel binnen DGD en BTC als bij de diplomatieke posten en de NGO's. De diplomatieke rotatie speelt natuurlijk hierbij een rol. De huidige beleidsondersteuning lijkt 'trapsgewijs' te verlopen, bijvoorbeeld, DGD Dx vraagt om ondersteuning aan actor y, en maakt dan een nota aan de minister. Rechtstreekse beleidsondersteuning aan diplomatieke posten is mogelijk, eens er een vertrouwensband ontstaat op basis van goede bilaterale contacten met lokale samenwerkingspartners en de ambassade zelf. KBIN-CEBioS is op het punt om een MoU te tekenen met BTC, een belangrijke stap naar meer samenwerking, ook op gebied van beleidsondersteuning. Pogingen zijn ook ondernomen om bijvoorbeeld met WWF België meer uit te wisselen en te zoeken naar synergiën in RD Congo rond natuurlijke rijkdommen. Dit soort inter-institutionele processen vergen tijd en inspanning om te worden geïntegreerd in concrete actieplannen, programma's en bijhorende budgetten.

Bijdrage van de actoren uit het Zuiden

Na te denken over een "south-driven" benadering, waarbij gedeeltelijk gebruik kan gemaakt worden van beleidsondersteuning geformuleerd door of met universitaire instellingen of expertise gevestigd in de landen in het Zuiden.

Akkoord dat instellingen in het zuiden expertise hebben en verder kunnen uitbouwen over de analyse van de noden van hun eigen beleid en dus de noden die ondersteuning nodig hebben van o.a. de Belgische coöperatie. De Rio conventies verlenen slagkracht en autoriteit aan de regeringen om via programma's zoals CEBioS ook een 'watchdog' functie uit te oefenen door inzetten van expertise en raad om via beleid te corrigeren waar mogelijk ten bate van biodiversiteit, sociale rechtvaardigheid, mensenrechten, een stabiel klimaat enz., en dit zowel in eigen land als in de partnerlanden via de diverse kanalen van samenwerking. Deze ingebouwde functie zorgt voor een coherent internationaal beleid. Via verschillende programma onderdelen zoals MRV, CHM en public awareness wordt hier binnen CEBioS met de partnerlanden al aan gewerkt door nationale biodiversiteitsstrategieën en de daar in

vermelde of gelieerde ondersteunings- en ontwikkelingsvragen als uitgangspunten te nemen voor activiteiten.

Versterking kennis andere actoren

Te overwegen om niet langer de derde doelstelling van deze programma's te handhaven, namelijk de versterking van de kennis van andere actoren, die al te ambitieus lijkt

Misschien is de doelstelling verkeerd geformuleerd, en kan omgevormd worden tot betere informatie-uitwisseling tussen actoren. KBIN-CEBioS is erg betrokken bij KLIMOS, zowel via de KLIMOS-stuurgroep als in diverse samenwerkingsprojecten (publicaties, gemeenschappelijk vormingen geven, Toolkit, project in Uganda, Unesco-Mab project EVAMAB). Deze interactie stimuleert de kennis aan beide kanten. Misschien moet deze doelstelling in deze zin gezien worden. Ook draagt KBIN-CEBioS indirect bij tot capaciteitsversterking van eigen beleid en onderzoek, zoals ook 'science-policy interface' in het Zuiden, door als co-promotor of partner mee te werken in projecten in het zuiden, gefinancierd door BELSPO, VLIR-UOS en ARES.

Reacties op aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren

Samenwerking en synergie met andere actoren

De mogelijke samenwerkingsverbanden en synergiën met de andere institutionele actoren van het programma te onderzoeken, met het oog op een verdere gezamenlijke reflectie over de methodologische specificiteit van onderzoek gericht op beleidsondersteuning.

Beleids ondersteuning is meer dan methode of onderzoek. Een analyse van wat beleidsondersteuning zou moeten zijn voor de 'beneficiaries' zou helpen om dan te zien wat de actoren kunnen aanbieden. Advies, peer review zijn beleidsondersteunend maar geen onderzoek. Onderzoek is op lange termijn. Soms is 'rapid assessment' gevraagd.

Samenwerkingsmodaliteiten met andere actoren

Meer rekening te houden met de verwachtingen van de andere actoren van de ontwikkelingssamenwerking inzake beleidsondersteuning.

Welke 'andere actoren' worden hier bedoeld? Zij die beleidsondersteuning aanbieden, of zij die niet werden geëvalueerd? De verwachtingen van de actoren is sterk afhankelijk van hun expertise, en de aangeleverde beleidsondersteuning is deels afhankelijk van de inhoud en klaarheid van de vraag zoals in het rapport terecht opgemerkt.

Interactie beleidsondersteuning en andere programma's

Een grotere interactie tussen de ondersteuningsactiviteiten en de andere programma's en vormen van ondersteuning door de institutionele actoren te stimuleren, om de inbreng van het terrein in de analyses en de onderzoeken te versterken.

Ja, we moeten inderdaad veel meer transversaal denken en handelen en de compartimentering in onze eigen sector kritisch bekijken, en tegelijkertijd de specifieke expertises van de verschillende actoren blijven valoriseren en verder uitbouwen. De goede werking van beleidsondersteuning is heel afhankelijk van een vertrouwensrelatie tussen de actoren (human factor) en de aanspreekpartners binnen DGD. Deze laatsten hebben een essentiële rol te vervullen in de verspreiding van de informatie (de beleids-ondersteuning) naar de relevante cellen, collega's, organisaties, programma's, maar ook de vertaling in beleidstaal van vaak technische of wetenschappelijke inbreng. Dit 'taal-aspect, dat ook te maken heeft met een gepaste invulling van 'science policy interface' was een beetje onderbelicht maar is deel van een goede communicatie en 'uptake' strategie binnen DGD tov de actoren die het ondersteunen en tov DGD intern zelf.

Communicatie- en toeëigeningsstrategie

Vanaf de formulering van de beleidsondersteuning een communicatiestrategie en een toe-eigeningsstrategie van de onderzoeksresultaten te ontwikkelen, met specifieke uptake-indicatoren

Akkoord, wel rekening houden met wat al bestaat in de verschillende programma's en hun logische kaders om coherentie te vrijwaren in de mate van het mogelijke. Zie ook opmerking in vorig paragraaf. KBIN-CEBioS zet ook op eigen onderzoek op vb. capaciteitsontwikkeling en methodologie, evaluatie van ecosysteemdiensten, het gebruik van milieu impact analyses in de ODA, om zo de eigen geloofwaardigheid als expertisecentrum voor 'biodiversiteit en ontwikkeling' te handhaven en verder te ontwikkelen. Verder wil CEBioS verder actief meewerken aan en ondersteunen van 'EducAid' voor een betere zichtbaarheid en uitwisseling tussen actoren en als lead van de werkgroep op milieu binnen het netwerk teneinde een betere stroomlijning en mutualisatie van de expertises (zie pg. 63 van het evaluatierapport) te bereiken.

Evaluatie van de Beleidsondersteuning door de Institutionele Actoren

Draft KMMA management response

Evaluatie van de Beleidsondersteuning door de Institutionele Actoren	1
Algemeen	2
Reacties op algemene aanbevelingen	3
<i>Diversiteit van beleidsondersteuning</i>	3
<i>Complementariteit en netwerken</i>	3
<i>Hervormingscontext</i>	3
<i>Evaluatie</i>	4
<i>Ontsluiting</i>	4
<i>Bijdrage van de actoren uit het Zuiden</i>	4
<i>Versterking kennis andere actoren</i>	4
Reacties op aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren	5
<i>Samenwerking en synergie met andere actoren</i>	5
<i>Samenwerkingsmodaliteiten met andere actoren</i>	5
<i>Interactie beleidsondersteuning en andere programma's</i>	5
<i>Communicatie- en toeëigeningsstrategie</i>	6
<i>Input aan DGD en beleidscel</i>	6

Algemeen

Eerst en vooral drukt het KMMA haar waardering uit voor de evaluatie van het beleidsondersteunend onderzoek door "institutionele actoren". Het KMMA onderschrijft de voornaamste conclusies van de evaluatie. Verschillende aanbevelingen overstijgen het niveau van het KMMA als actor en vereisen een algemene aanpak uitgaande van DGD (bv. systematische communicatie over de resultaten van beleidsondersteunend onderzoek).

Gedurende de evaluatie bleek duidelijk welke grote verscheidenheid aan activiteiten en focus bestaat bij de ondervraagde institutionele actoren. De grote verschillen in de overeenkomst die de verschillende institutionele actoren hebben met DGD resulteren ook in verschillen in de vraag die de actoren krijgen vanwege DGD en de al dan niet snelle doorstroming en opname van resultaten uit beleidsondersteunend onderzoek door DGD.

Specifiek voor het KMMA, is tot op heden het "Samenwerkingsprotocol met betrekking tot de financiering van de acties inzake ontwikkelingssamenwerking van het Koninklijk Museum van Midden-Afrika (2007)" van toepassing. De bepalingen van het protocol worden geconcretiseerd in meerjarenprogramma's waarin een beperkt luik beleidsondersteunend onderzoek is voorzien. Vanwege de voorwaarden van dit programma hoeft het KMMA niet te voldoen aan specifieke verzoeken van DGD, het doet echter "oproepen tot het indienen van beleidsondersteunende projectvoorstellen" bij zijn onderzoekers om de relevante thema's te identificeren die in aanmerking moeten worden genomen. De geïdentificeerde thema's op basis van deze oproep tot het indienen van een projectvoorstel worden vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan DGD.

Aangezien er tot op heden nog geen formalisering van de vraag tot beleidsondersteuning aan KMMA vanwege DGD is, bevinden de begunstigen van het beleidsondersteunend onderzoek van het KMMA zich, naast de ontwikkelingssamenwerking *sensu stricto*, onder de actoren die rechtstreeks betrokken zijn bij de behandelde problematiek. Dit zijn bijvoorbeeld de regering van de DRC, of internationale organen zoals bv. CITES.

Het is dus ook voor het KMMA correct dat de 2e doelstelling die in de evaluatie onderzocht werd, namelijk het ondersteunen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking in haar deelname aan internationale debatten, de belangrijkste doelstelling is voor het beleidsondersteunend onderzoek van het KMMA.

Daarnaast is het ook zo dat onderzoeksresultaten uit het kaderprogramma van het KMMA met DGD onrechtstreeks steun bieden aan DGD, bijvoorbeeld via de door KMMA gepubliceerde monografieën per provincie van RDC.

Vanaf 2019 zal het KMMA het samenwerkingsprotocol (2014-2023 dat ook voor KBIN geldt) volgen. Dit protocol vermeldt dat het zal moeten leiden tot de optimalisering van de ingezette middelen teneinde beleidsondersteuning door wetenschappelijke dienstverlening aan de Minister OS en aan DGD of op vraag van de partnerlanden aan te bieden.

In de context van verhoogde vraag naar synergie tussen de ontwikkelingsactoren is de evaluatie zelf ook een interessant proces geweest dat de inzichten in de manier van aanpak en invalshoeken van de verschillende actoren verdiept heeft.

Met dank aan VLIR UOS voor de inzage in de draft management response die zij voorbereidden, KMMA volgt hierin het formaat dat VLIR UOS opmaakte.

Reacties op algemene aanbevelingen

Diversiteit van beleidsondersteuning

De meerwaarde, gevormd door de diversiteit en verscheidenheid van de institutionele actoren en hun manieren om deze beleidsondersteuning te implementeren, blijven handhaven.

akkoord.

Het KMMA beschikt over een unieke expertise die toelaat om zeer specifieke beleidsgerichte vragen te bekijken inzake Centraal-Afrika. De beleidsvraag kan zowel komen van internationale instellingen (CITES bv.), beleidsmakers in RDC, Belgische actoren of DGD zelf. Momenteel kan het KMMA hieraan een antwoord bieden door invulling van het beperkte luik beleidsondersteunend onderzoek in het op de vraag volgende jaarprogramma.

In de toekomst kan gekeken worden of een sneller mechanisme van antwoord op beleidsvragen ook mogelijk kan zijn, naast het voorziene jaarprogramma mits specifieke financiering ervan door de vraagsteller.

De diversiteit in de aanpak van het formuleren van antwoorden op beleidsvragen maakt het mogelijk om voor elke vraag en voor elk niveau de meest geschikte aanpak te selecteren. Voor onderzoek is vaak een gemiddelde tot langere termijn aanpak noodzakelijk, de vaak complexe vragen kunnen niet altijd een snel antwoord krijgen. De lange termijn programma's die KMMA met DGD heeft bieden hier een goede basis.

Complementariteit en netwerken

De complementariteit en netwerken met andere mogelijke bronnen inzake beleidsondersteuning, die hier niet werden geëvalueerd, te bevorderen

Akkoord

KMMA onderzoekt hoe het kan toetreden tot FIABEL. Ook daar kan complementariteit inzake beleidsondersteuning gezocht worden.

Hervormingscontext

Rekening te houden met de evolutie van de context van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, en met name de transformatie van BTC tot DBA: de beleidsondersteuning moet zich in de toekomst ongetwijfeld anders en individueel richten op DGD enerzijds en BDA anderzijds.

?

KMMA kan zich niet uitspreken hierover.

Evaluatie

Een meer regelmatige evaluatie van de programma's inzake beleidsondersteuning te voorzien

Akkoord

Het KMMA voorziet regelmatige monitoring en externe evaluaties van de verschillende activiteiten gedurende de loop van de meerjarenprogramma's. Het beleidsondersteunend onderzoek komt hierbij ook aan bod, maar niet elk van de activiteiten krijgt een externe evaluatie (bv. een kortlopend en qua financiering beperkt onderzoeksproject). KMMA voorziet om deze aanbeveling verder te bespreken binnen de stuurgroepvergadering met DGD.

Ontsluiting

Een betere zichtbaarheid aan deze programma's te geven

Akkoord

In de toekomst wil het KMMA meer aandacht besteden aan het formuleren van een disseminatiestrategie bij aanvang van projectvoorstellen. Via de website van het KMMA kunnen ook beleidsrelevante resultaten verspreid worden. Tevens zou DGD zelf mee kunnen helpen aan de verspreiding van de resultaten uit beleidsondersteunend onderzoek door KMMA.

Eventueel kan een gedeeld platform van alle institutionele actoren meer bekendheid geven aan de behaalde resultaten.

Bijdrage van de actoren uit het Zuiden

Na te denken over een "south-driven" benadering, waarbij gedeeltelijk gebruik kan gemaakt worden van beleidsondersteuning geformuleerd door of met universitaire instellingen of expertise gevestigd in de landen in het Zuiden.

Akkoord

Het KMMA wil met het wetenschappelijk onderzoek inzake beleidsondersteuning specifiek antwoorden geven op vragen gesteld door derden (beleidsmakers, autoriteiten en/of andere actoren van de ontwikkelingssamenwerking) over een specifieke problematiek inzake ontwikkelingssamenwerking met betrekking tot Sub-Sahara Afrika. Deze derden zijn in het geval van het ontwikkelingssamenwerkingsprogramma van het KMMA doorgaans Zuid-partners of internationale organen die beleidsvragen formuleren inzake duurzame ontwikkeling van natuurlijke rijkdommen in RDC.

Versterking kennis andere actoren

Te overwegen om niet langer de derde doelstelling van deze programma's te handhaven, namelijk de versterking van de kennis van andere actoren, die al te ambitieus lijkt

akkoord

In het samenwerkingsprotocol m.b.t. de ontwikkelingsactiviteiten van het KMMA met DGD, is deze doelstelling ook niet opgenomen.

Reacties op aanbevelingen gericht aan de institutionele actoren

Samenwerking en synergie met andere actoren

De mogelijke samenwerkingsverbanden en synergiën met de andere institutionele actoren van het programma te onderzoeken, met het oog op een verdere gezamenlijke reflectie over de methodologische specificiteit van onderzoek gericht op beleidsondersteuning.

Gedeeltelijk akkoord.

Deze aanbeveling lijkt eerder gericht op de institutionele actoren die de hogere onderwijssector vertegenwoordigen en zich toespitsen op onderzoeksmethodologie. Het KMMA bezit niet deze expertise maar kan indien gevraagd zijn ervaringen wel delen bv. in thematische platformen van GSK België.

Samenwerkingsmodaliteiten met andere actoren

Meer rekening te houden met de verwachtingen van de andere actoren van de ontwikkelingssamenwerking inzake beleidsondersteuning.

Gedeeltelijk akkoord

De prioriteit momenteel voor het beleidsondersteunend onderzoek door het KMMA ligt bij de vraag uit het Zuiden of via internationale kanalen, maar via Fiabel bijvoorbeeld zou KMMA ook nota kunnen nemen van andere vragen/verwachtingen inzake beleidsondersteuning. In het protocol dat KMMA vanaf 2019 volgt, staat vermeld dat het KMMA wordt verzocht om beleidsondersteuning door wetenschappelijke dienstverlening aan de Minister OS en aan DGD of op vraag van de partnerlanden aan te bieden.

Interactie beleidsondersteuning en andere programma's

Een grotere interactie tussen de ondersteuningsactiviteiten en de andere programma's en vormen van ondersteuning door de institutionele actoren te stimuleren, om de inbreng van het terrein in de analyses en de onderzoeken te versterken.

Akkoord

In de huidige context van netwerken rond de gemeenschappelijk strategische kaders (GSK), wil het KMMA analyseren waar het kan bijdragen aan andere programma's of activiteiten van institutionele actoren.

Communicatie- en toeëigeningsstrategie

Vanaf de formulering van de beleidsondersteuning een communicatiestrategie en een toeëigeningsstrategie van de onderzoeksresultaten te ontwikkelen, met specifieke uptake-indicatoren

Akkoord

Het KMMA neemt deze aanbeveling op in de huidige besprekingen van een nieuwe strategie voor haar ontwikkelingsactiviteiten en bij de voorbereiding van het nieuw meerjarenprogramma 2019-2024.

Input aan DGD en beleidscel

DGD en de beleidscel regelmatig te informeren over nieuwe vaardigheden, nieuwe problematieken en nieuwe initiatieven die ontstaan via onderzoek en die nuttig kunnen zijn in termen van beleidsondersteuning.

Akkoord

Het KMMA is actief in een aantal disciplines (bv. bosbeheer, minerale rijkdommen, natuurlijke risico's in Centraal Afrika) waarin nieuwe inzichten en problematieken zeer interessant zijn ook voor DGD en de beleidscel. KMMA wil zich inzetten om de informatiestroom hierover te verbeteren.

To: Cecilia De Decker, Bijzonder Evaluator
Cc: Filip Maesschalck
From: ECDPM Management
Subject: **Management response op het eindverslag van de 'Evaluatie van de beleidsondersteuning door de institutionele actoren'**

Gelieve hierbij de management response te vinden van ECDPM op bovenvermelde evaluatie

1. ECDPM onderschrijft de conclusies van de evaluatie en is tevreden met het eindrapport. Het centrum wenst het team van consultants van DRIS te bedanken voor hun professionele aanpak van een problematiek die niet gemakkelijk te evalueren is. Graag willen we ook onze grote waardering uit drukken voor de manier waarop de evaluatiedienst dit proces begeleid heeft. Met name de veelvuldige consultaties en het inclusieve proces werden door ECDPM ten zeerste gewaardeerd.
2. ECDPM deelt de mening *dat de verschillende instrumenten inzake beleidsondersteuning geen samenhangend geheel vormen (p9)*, maar anderzijds beamen we volmondig de stelling *dat het harmoniseren van de vrij uiteenlopende modaliteiten voor implementatie en beheer van de verschillende partners (zonder rekening te houden met de specifieke kenmerken van de partnerschappen) heel nefaste gevolgen zou hebben voor het bereiken van de doelstellingen (p79-5.1.1)*. Wij pleiten met andere woorden dus ook voor het behoud van deze flexibiliteit en specificiteit maar erkennen ook het belang van duidelijke taakverdelingen en complementariteit.



3. ECDPM wil zijn waardering uitdrukken voor de jarenlange samenwerking met DGD omdat *“dit samenwerkingsverband op een originele manier duurzaamheid en flexibiliteit combineert”* (p10) en wil ook benadrukken dat dit van onschatbare waarde is in een steeds moeilijker wordende context van beleidsondersteunend onderzoek met een toenemende focus op de korte termijn en taakgerichte financiering (cfr consultancies).
4. De rol van ECDPM in het beleidsvoorbereidend onderzoek wordt door de evaluatoren als positief geëvalueerd. *De ondersteuning draagt zeer duidelijk en zeer sterk bij aan de voorbereiding van het nieuwe beleid binnen DGD op de gebieden met betrekking tot de Europese samenwerking...Door de geleverde bijdragen aan het DGD en aan de FOD Buitenlandse Zaken in termen van analyses, argumenten en voorstellen kan België in belangrijke mate tussenkomen in het Europese debat* (p42).
5. De jarenlange samenwerking en excellente partnerschap-relatie heeft inderdaad geleid tot een belangrijke meerwaarde in vergelijking met het gebruik van externe consultants (3.2.1.5 -p 49-50). Die lange termijn institutionele samenwerking helpt zowel bij de *totstandkoming van de vraag*, als bij het *overleg en kwaliteit van de ondersteuning*. Ook het belang van de *vertrouwensrelatie* en de *‘institutionele status’* kan niet onderschat worden.
6. De algemene aanbevelingen van het rapport lijken ons relevant en belangrijk. Het behouden van de diversiteit van het aanbod is essentieel, maar wij onderschrijven eveneens de wenselijkheid om de taakverdelingen en complementariteit zo sterk mogelijk te bevorderen om op die manier de meerwaarde en de efficiëntie verder te verhogen.
7. De vraag om beleidsondersteuning te formuleren door of in samenwerking met universiteiten en expertise uit het zuiden lijkt ons vrij ambitieus, al kan men creatief nadenken hoe dat in praktijk te brengen. Proximiteit en een permanente dialoog lijken ons belangrijke voorwaarden voor een goede beleidsondersteuning.
8. Wij onderschrijven eveneens de uitdaging om te zorgen voor een goede “uptake” van de onderzoeksresultaten binnen DGD (en BTC) maar ook in de bredere wereld van actoren (gouvernementele en niet-gouvernementele actoren) die betrokken zijn bij het Belgische OS en buitenlandse beleid. ECDPM is bereid om verder na te denken over hoe het ‘de uptake’ van de onderzoeksresultaten kan versterken. In het bijzonder kunnen we lessen trekken uit onze institutionele samenwerkingsakkoorden met andere EU lidstaten (in totaal zo’n tiental) en hoe die werken aan het versterken van de van uptake.



9. ECDPM kan het belang van een goede dialoog en interactie met een proactief aanspreekpunt (“task manager” of coördinator) voor beleidsvoorbereidende services alleen maar bevestigen. Het valoriseren van de functie van het aanspreekpunt lijkt ons een belangrijke stap in het proces. Zorgen dat die persoon effectief voldoende tijd en ruimte krijgt, evenals erkenning en verantwoordelijkheid bij de formulering van de vraag en de disseminatie van de onderzoeksresultaten is een essentiële stap in het vergroten van de efficiëntie van het beleidsondersteunend onderzoek.